

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću | Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek |
Građanski odbor za ljudska prava | Pravda Bjelovar

Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava

Osijek, Zagreb, Bjelovar 09. listopada 2015.

Dvotjedni izvještaj o suđenjima za ratne zločine, pojavama diskriminacije, zločinu iz mržnje i govoru mržnje, pravima žrtava rata

Postrojavanje pripadnika HDSSB-a odjevenih u crno

Na dan neovisnosti Republike Hrvatske na skupu HDSSB-a marširali su pripadnici stranke odjeveni u crno. Navedeno postrojavanje zastrašujuće podsjeća na ne tako davna ratna zbivanja, prizivajući slike straha, progonstva i zbjegova. Izražavamo žaljenje što ni poslije 20 godina neke političke snage našeg društva nisu odustale od razornih koncepata, uniformi koje podsjećaju na teške posljedice rata, umjesto da mlade generacije usmjere na put izgradnje pravednog mira i uspostave nade za oporavak društva. Prenosimo komentare iz Dnevnika Nove TV¹ povodom uvježbavanja mladića.

Dragan Vulin, HDSSB:

"Ne radi se o nikakvoj vojsci, ne daj Bože paravojsci i spominju se crne uniforme, odabrane su jednostavno jer je to svečana boja. Bilo je prijedloga i da bude u ružičastoj boji ali eto većina je bila za crnu."

Ministarstvo uprave:

"Ministarstvo uprave ovlašteno je ovjeravati usklađenost statuta političkih stranaka sa Zakonom o političkim strankama. Navedeni Zakon ne sadrži odredbe vezane uz postavljanja pitanja o osnivanju ili postrojavanju počasne garde pa na ista ne može niti odgovoriti. Dodatno ukazujemo na važeći statut HDSSB-a ne sadrži odredbe o počasnoj gardi."

Vesna Teršelič, *Documenta*:

"Ustanovljenje stranačke vojske je neprihvatljivo, posebno kada vidimo da to čini Branimir Glavaš, on je nepravomoćno osuđen za ratni zločin nad civilima u Osijeku i već je 1991. vodio jednu zaštitnu četu koja je isto bila paravojna Branimirovu osječku bojnu."

Suđenja za ratne zločine

-nepravomoćne presude-

Zločin u Popovcu – osuđujuća presuda

Dana 10. rujna 2015., Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Osijeku, objavilo je presudu br. K-RZ-26/2009, kojom je proglasilo krivima i osudilo četvoricu optuženika za zločin počinjen u Popovcu. Optuženicima se stavlja na teret da su zajedno, u razdoblju od kolovoza 1991. godine do kraja 1996. godine, u Popovcu poduzimali radnje kojima je stanovništvo nesrpske nacionalnosti bilo podvrgnuto psihičkom i fizičkom zlostavljanju, nezakonitim uhićenjima i privođenjima, ispitivanju, premlaćivanju i mučenju, pucanju iz streljačkog oružja i bacanju eksplozivnih naprava na kuće, tjerani su na prinudni rad, držani u svojstvu talaca, zastrašivani.

¹ <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/mladice-u-crnim-odorama-branimir-glavas-nazvao-sportsko-rekreativnim-klubom---411544.html>

Opt. Boško Strajnić nepravomoćno je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine; opt. Dragiša Vučenović nepravomoćno je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine; opt. Svetomir Milanović nepravomoćno je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine; opt. Josip Stanković nepravomoćno je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 2 godine. Svim optuženicima se sudilo u odsutnosti.

Zločin u Žepini – oslobađajuća presuda

Dana 2. listopada 2015. godine, Županijski sud u Splitu oslobodio je optužbe Mirka Žarkovića da je dana 23. rujna 1991. godine u Jagodnji Donjoj na predjelu Stabanj kao pripadnik takozvane milicije RSK, protivno odredbama *Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata* od 12. kolovoza 1949. godine kao i Dopunskog protokola iz *Ženevske konvencije*, od 8. lipnja 1997. godine sumještanku Blaženku Žepina koju je poznao, koja se tada još uvijek nalazila na privremeno okupiranom području Republike Hrvatske, kada je došla moliti da joj vrate traktor koji su joj pobunjeni Srbi oduzeli, prijeteći joj vatrenim oružjem prisilio je da ode kroz minsko polje u mjesto Vrana, pod nadzorom Hrvatske vojske pronaći dječaka Radomira Tepšu koji je nestao prethodnog dana, pa je ona u strahu za svoju obitelj prvenstveno svoju djecu od kojih je najmlađe bilo staro svega 15 mjeseci, uspjela doći do kontrolnog punkta Hrvatske vojske i tu saznala da je dječak poginuo u minskom polju, nakon čega se vratila u Stabanj, gdje ju je drugooptuženi Špiro Žarković s puškom u ruci natjerao da se ponovo vrati u minsko polje po tijelo poginulog dječaka Radomira Tepše.

Dakle, kršeći pravila Međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba prema civilnom stanovništvu, da je optuženik, nečasno postupao i primjenjivao mjere zaštite i terora, pa da je time počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva po čl. 120. st. 1. OKZRH.

Sudsko vijeće smatra kako nije dokazano da je optuženi Mirko Žarković počinio ovo djelo koje mu se stavlja na teret, te je istog odmah oslobodilo optužbe i ukinulo rješenjem mjere opreza zabrane napuštanja boravišta i jamčevinu u iznosu od 400.000,00 kuna položenu u gotovu novcu od strane optuženog Mirka Žarkovića.

Kršenja ljudskih prava u domeni diskriminacije, zločina iz mržnje/govora mržnje

Zagreb Pride podnio kaznenu prijavu

Dana 24. lipnja 2015. godine Zagreb Pride je podnio kaznenu prijavu Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu (u daljnjem tekstu: ODO Zagreb) protiv Hrvoja Šarića da je počinio kazneno djelo javnog poticanja na nasilje i mržnju time što je na Facebook stranici Zagreb Pride-a objavio tekst sadržaja „*Pedere u logore :D*“. Postupajući po navedenoj prijavi, bez provođenja izvida, istrage, pa čak niti utvrđivanja identiteta počinitelja, samo na temelju njezinog sadržaja, ODO Zagreb odbacio je kaznenu prijavu uz obrazloženje da je Hrvoje Šarić tako postupio pod utjecajem „*psihologije mase*“ zbog čega nije imao namjeru poticati na nasilje i mržnju.² Time ODO Zagreb praktički odobrava počinjenje takvih kaznenih djela ako su počinitelji bili pod utjecajem, prema njihovom shvaćanju, teorije o psihologiji mase.

Stoga je dana 14. rujna 2015. Zagreb Pride nastavio kazneni progon protiv Hrvoja Šarića kao supsidijarni tužitelj i zatražio provođenje istrage, a od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske traži da nadležno državno odvjetništvo, temeljem odredaba *Zakona o kaznenom postupku*, navedeni postupak preuzme, jer nije primarna uloga građana/ki da provode u djelo odredbe Kaznenog zakona već upravo Državnog odvjetništva, što je u ovom slučaju u potpunosti izostalo. Nadalje, Zagreb Pride traži da Državno odvjetništvo izda obavezni naputak državnim odvjetnicima/cama o primjeni kaznenog prava u predmetima koji se tiču govora mržnje i drugih zločina iz mržnje te obavezni naputak o primjeni kaznenog prava u predmetima koji se tiču govora mržnje i drugih zločina iz mržnje.

Dana 02. listopada 2015. Zagreb Pride uputio je Glavnom državnom odvjetniku gospodinu Dinku Cvitanu otvoreno pismo kojim upozorava na praksu ODO Zagreb te na činjenicu da su u dosadašnjoj

² Rješenje Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu K-DO-2212/2015 od 31. kolovoza 2015. godine

sudskoj praksi već razvijeni pozitivni primjeri kada su osumnjičenici kažnjeni zbog homofobnog govora mržnje i ostaje potpuno nejasno čemu se sada razvija fleksibilnija državno-odvjetnička praksa koja omogućava svakome da pod utjecajem drugih ljudi čini kaznena djela povezana sa zločinom iz mržnje³.

Nedjelotvorna istraga počinjenih zločina tijekom VRA Oluja

Tijekom rujna 2015., u predmetima Vuković (br. zahtjeva: 3430/13⁴) i Damjanović (br. zahtjeva: 5306/13⁵), Vlada Republike Hrvatske je priznala da istraga usmrćenja srodnika podnositelja zahtjeva Europskom suda za ljudska prava nije bile djelotvorna. U oba predmeta je zajedničko što su srodnici⁶ podnositelja zahtjeva ubijeni tijekom vojno redarstvene akcije Oluja ili neposredno nakon nje, da kazneni progon nije rezultirao kaznenim postupkom i osudom počinitelja ubojstva/ratnih zločina, a da u građanskom postupku srodnici nisu ostvarili nikakav vid satisfakcije/naknade štete, već naplatu troškova parničnih postupaka. Tako da ova jednostrana deklaracija Vlade RH predstavlja prvi vid svojevrstne reparacije kao priznanje RH da nije provela djelotvornu istragu te time povrijedila pravo na život ubijenih (čl. 2. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda), kao i njihove djece/podnositelja aplikacija. Ujedno priznanje Vlade RH odnosi se i na povredu zabrane diskriminacije, zajamčene čl. 14. Konvencije, zbog nacionalne pripadnosti ubijenih, a koji su bili Srbi.

Zdrav razum i pravna logika kao osnov pravnog poretka i vladavine prava – izbor i imenovanje sudaca

Odlukom Ustavnog suda U-III/555/2015 od 9. srpnja 2015. usvojena je ustavna tužba te je ukinuta odluka Državnog sudbenog vijeća (u daljnjem testu DSV) a predmet je vraćen na ponovni postupak u svezi izbora i imenovanja na mjesto suca Trgovačkog suda u Zadru.

Podnositelj navodi da se kao kandidat javio na oglas za slobodno mjesto suca Trgovačkog suda u Zadru. S obzirom da je podnositelj bio imenovan za suca Općinskog suda u Zadru 25. listopada 2007., čiju dužnost i dalje obnaša, podnio je prijavu na predmetni natječaj sukladno članku 56.b *Zakona o državnom sudbenom vijeću*⁷ kojim je propisano da suci koji su imenovani na sudačku dužnost po propisima koji su bili na snazi do 31. prosinca 2012. nisu dužni završiti školu za pravosudne dužnosnike navedenu u članku 51. stavku 1. ZoDSV-a. DSV je odbilo njegovu kandidaturu sa obrazloženjem da isti nije bio polaznik Državne škole za pravosudne dužnosnike, te isti nije mogao biti kandidat za suca Trgovačkog suda u Zadru. Naime, prema odredbi članka 51. ZoDSV-a za suca prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda može biti imenovana samo ona osoba koja je završila Državnu školu za pravosudne dužnosnike. U svojoj ustavnoj tužbi podnositelj tvrdi da mu je takvim tumačenjem zakona povrijeđeno pravo na jednakost svih pred zakonom, da je ovim postupkom diskriminiran u odnosu na druge kolege, te da je ista odluka apsurdna jer "da je neshvatljivo da se prijava suca na natječaj za imenovanje suca odbaci sa obrazloženjem da isti ne udovoljava uvjetima - za postati sudac."⁸

Ustavni sud Republike Hrvatske u svom obrazloženju navodi da ustavna odredba o dostupnosti svakog radnog mjesta i dužnosti "pod jednakim uvjetima" implicira načelo jednakosti odnosno jednakog postupanja prema svim osobama u ostvarivanju njihova prava na zapošljavanje na odgovarajućim

³ <http://www.zagreb-pride.net/>

⁴ [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22respondent%22:\[%22HRV%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-157424%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22respondent%22:[%22HRV%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-157424%22]})

⁵ [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%22damjanovic%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22DECISIONS%22\],%22itemid%22:\[%22001-157425%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22damjanovic%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22DECISIONS%22],%22itemid%22:[%22001-157425%22]})

⁶ Vidović Stevan, 20. kolovoz 1995., Plavno; Damjanović Dušan i Đuka, 06. kolovoz 1995., Radeljevac

⁷ Zakon o državnom sudbenom vijeću (ZoDSV), <http://www.zakon.hr/z/127/Zakon-o-dr%C5%BEavnom-sudbenom-vije%C4%87u>

⁸ Izvor: [http://sljeme.usud.hr/usud/praksaw.nsf/24ba570488fdc25ec1256e2e005768ff/c12570d30061ce54c1257e7d00417887/\\$FILE/U-III-555-2015.pdf](http://sljeme.usud.hr/usud/praksaw.nsf/24ba570488fdc25ec1256e2e005768ff/c12570d30061ce54c1257e7d00417887/$FILE/U-III-555-2015.pdf)

radnim mjestima i dužnostima. Težište je jamstva iz drugog dijela članka 54. stavka 2. Ustava⁹ koje ima i svoj postupovni aspekt. Ono je povezano i s onim odredbama Ustava koje u svojoj ukupnosti jamče "pravnu zaštitu". To su u prvom redu ustavne odredbe u kojima je sadržano pravo na žalbu (članak 18. stavak 1. Ustava) te pravo pristupa sudu i druga ustavna prava koja proizlaze iz temeljnog ljudskog prava na pravično suđenje (članak 29. stavak 1. Ustava).

U svjetlu svega navedenog, Ustavni sud ističe da se objektivni pravni poredak u društvu utemeljenom na vladavini prava ne može graditi, a zaštita ustavnih prava pojedinaca ne može se zasnivati na razlozima koji ne počivaju na argumentu "zdravog razuma". Stoga svako tumačenje mjerodavnog prava mora imati uporište u zdravom razumu i pravnoj logici jer bi u protivnom moglo imati apsurdne učinke u odnosu na ostvarivanje i zaštitu pojedinačnih prava. Takav način tumačenja i primjene mjerodavnog prava posljedično ne može se drukčije nazvati nego arbitrarnim.

Ono što treba izdvojiti je inicijativa predsjednika DSV-a koja se odnosi na izmjenu čl. 10. *Poslovnika Državnog sudbenog vijeća* u smislu uključivanja javnosti tijekom vijećanja i glasovanja u postupcima imenovanja sudaca i predsjednika sudova. Ovo eventualno proširenje javnosti rada Vijeća omogućilo bi nam izravno praćenje imenovanja sudaca i predsjednika sudova. Vijeće bi moglo izmjenom Poslovnika omogućiti i iznošenje odvojenog mišljenja onim članova koji ne demonstriraju suglasnost s odlukama Vijeća u pogledu imenovanja sudaca i predsjednika sudova.

Prilog: Sjećanje na zločine počinjene tijekom listopada 1991. i njihov pravosudni epilog

- **04.10.1991. - zločin u selu Vrhovine** – šestero civila iz zaselka Čorci nakon privođenja i kraćeg zadržavanja u policijskoj postaji u Vrhovinama, odvedeni su i usmrćeni hladnim i vatrenim oružjem na području Nacionalnog parka Plitvička jezera. Posmrtno ostatke tijekom 2002. godine pronašli su djelatnici NP Plitvička jezera.

Optužnicom Županijskog državnog odvjetništva u Gospiću broj K-DO-4/08 od 27. svibnja 2008. godine tereti se Nenad Pejnović da je dana 04. listopada 1991. g. u selu Vrhovine, zaselak Čorci, za vrijeme oružanog sukoba i okupacije od strane pobunjenih Srba u okviru tzv. "SAO Krajine", u kasnim poslijepodnevnim satima, kao pripadnik Milicije tzv. "SAO Krajine", prema dogovoru i zajedno s ostalim pripadnicima srpskih paravojnih formacija, najprije nezakonito lišio slobode mještane Vrhovina hrvatske nacionalnosti, i to: Martina Čorka, Matu Čorka, Katu Čorak, Stjepana Čorka, Vladimira Čorka i Slavka Čorka, koje su odveli u stanicu Milicije u Vrhovinama, gdje su isti prenoćili, da bi ih idućega dana svi zajedno odveli na predio Ćurinke – Oštri Vršak, gdje su ih potom sve lišili života.

Dana 24. veljače 2009. godine na Županijskom sudu u Karlovcu započela je glavna rasprava u kaznenom postupku protiv optuženog Nenada Pejnovića, zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, opisanog i kažnjivog po čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske. Prvostupanjska presuda objavljena je 03. travnja 2009. godine. Optuženiku je izrečena kazna zatvora u trajanju od 6 godina. VSRH je u cijelosti potvrdio presudu Vijeća za ratne zločine Županijskog suda u Karlovcu¹⁰. U zaselku Čorci prethodno i nakon ovog događaja usmrćene su još tri žene¹¹.

- **08.10.1991. - zločin u Pakračkoj Poljani** – u razdoblju od 8. listopada do sredine prosinca pripadnici pričuvnog sastava MUP-a nezakonito su uhitili 52 osobe, od kojih su 43 ubili, tri se vode

⁹ Dakle, na jednakim uvjetima koji se moraju osigurati svima za određeno radno mjesto ili dužnost, pa to jamstvo u prvom redu treba razmatrati zajedno s odredbama Ustava koje jamče jednakost svih pred zakonom i zabranjuju diskriminaciju po bilo kojoj osnovi (članak 14. stavci 1. i 2. Ustava).

¹⁰ <http://www.centar-za-mir.hr/ps/zlocin-u-vrhovinama/>

¹¹ <http://www.dorh.hr/ZupanijskoDrzavnoOdvjetnistvoUKarlovcuOdgovorNa>

kao nestale, a šest ih je preživjelo mučenja i zlostavljanja u Pakračkoj Poljani i u paviljonu 22 na Zagrebačkom velesajmu. Suđenje protiv okrivljenog Tomislava Merčepa po zapovjednoj odgovornosti pred Županijskim sudom u Zagrebu započelo je u ožujku 2012.

- **09.10.1991. - zločin u selu Vaganac (Gospić)** - srpske su paravojne postrojbe ubile 9 starijih osoba; najmlađa osoba imala je 55, a najstarija 86 godina¹². Osmero staraca su ubili i zapalili u njihovim domovima, a jednu staricu su zadavili i bacili u bunar¹³. Nemamo informacija o kaznenom progonu za zločin u selu Vaganac.
- **10.10.1991. - zločin u Lovasu** – nakon zauzimanja sela, srpske paravojne jedinice *Dušan Silni* i *Beli Orlovi* ubili su 23 hrvatskih civila. Hrvati su morali nositi bijele vrpce na ruci, a na hrvatskim kućama morale su stajati bijele plahte. Sljedećeg dana iz vatrenog oružja ubijene su 4 osobe (tri žene), a 15 muškaraca je zaklano noževima. Skupina od 50-ak muškaraca natjerana je u minsko polje. Pri tome je ubijena 21 osoba, dok je 14 teško ranjeno. Sljedeći dan su preživjeli morali zakopati tijela u masovnu grobnicu. **18. listopada** su srpske paravojne snage ubile još 19 civila. Zločini su se nastavili i kasnije, a ukupno je u Lovasu ubijeno između 70 i 85 mještana.

Na Višem sudu u Beogradu¹⁴ nepravomoćno je završen kazneni postupak protiv 14 optuženika, koji su proglašeni krivima da su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u Lovasu 1991. Godine. Osuđeni su na višegodišnje kazne zatvora¹⁵. Optuženici se terete da su kao pripadnici lokalne civilno-vojne vlasti, Teritorijalne obrane podčinjene tadašnjoj JNA i paravojne dobrovoljačke oružane grupe *Dušan Silni* sudjelovali u izvršenju napada na Lovas i civilno stanovništvo u njemu, iako su znali da u naselju nema hrvatskih oružanih snaga koje bi pružile otpor i branile selo, a po ulasku u selo nekontrolirano i nasumično otvarali vatru iz pušaka, bacali bombe u dvorišta, na kuće, u podrum i druge prostorije, pojedine zatečene civile ubijali, što je za posljedicu imalo uništenje i oštećenje civilnih stambenih i drugih objekata i smrt 21 civilne osobe; da su nesrpsko, pretežno hrvatsko stanovništvo, izložili ponižavajućim, diskriminirajućim postupcima, naređivali protupravna privođenja, zatvaranja i saslušanja civilnih osoba, pri tome i njihovo mučenje i tjelesno povrjeđivanje, a okr. Ljuban Devetak i ubijanje, tako da je ponašanje okrivljenih Devetaka, Devčića i Radojčića potaklo i pomoglo nepoznatim pripadnicima oružanih grupacija da na raznim lokacijama u selu ubiju ukupno 27 osoba; da su protuzakonito zatvarali, fizički zlostavljali civilne osobe; da su naredili civilnim osobama ulazak i minsko polje pri čemu je došlo do istovremenog aktiviranja većeg broja mina, nakon čega je jedan broj pripadnika oružane pratnje na bespomoćne civile otvorio pušcanu paljbu, nakon čega je, uslijed oba navedena djelovanja, smrtno stradalo 20 civilnih osoba, a 12 ih je zadobilo teške i lake tjelesne ozljede.

- **13.10.1991. - zločin u Širokoj Kuli (Gospić)** – u podrumu kuće Orešković Dane usmrćeno je osmero hrvatskih civila, među kojima i djevojčica od 13 godina. Na području Široke Kule tijekom rata usmrćeno je 34 civila, među njima i četveročlana obitelj srpske nacionalnosti. Posmrtni ostaci žrtava pronađeni su na više različitih lokacija, među kojima i u jamama Golubnjača 1 i Golubnjača 2, dok za devet žrtava posmrtni ostaci još uvijek nisu pronađeni. Presudom Županijskog suda u Gospiću broj K-1/93-13 od 16. lipnja 1994. godine optuženici su u odsutnosti proglašeni krivima što su tijekom rujna i listopada 1991. godine u Širokoj Kuli kao pripadnici četničkih formacija i milicije tzv. SAO Krajine iz automatskog pješadijskog naoružanja pucali po civilnim objektima, ograničavali kretanje civilnom stanovništvu, a 13. listopada 1991. zapaljivom tromblonskom minom zapalili kuću u podrumu koje su se nalazili civili te pucali po njima, pri čemu su ubili osmero civila, od toga sedam žena. Nikola Zagorac, Miroslav Serdar i Dragan Vunjak osuđeni su na kazne zatvora od 20 godina svaki, a Dane Serdar, Dušan Uzelac, Milorad Barać i Dragan Uzelac na 15 godina svaki.

¹² http://www.kastav-crkva.org/hr_zrtve_n.html#v

¹³ <http://www.hkv.hr/vijesti/domovinski-rat/1052-to-se-dogaalo-u-lici-prije>

¹⁴ <http://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-lovasu-1.html>

¹⁵ Nepravomoćno su osuđeni: Ljuban Devetak osuđen je na maksimalnu kaznu od 20 godina, Milan Devčić na 10 godina, Milan Radojčić na 13 godina te Željko Krnjajić na 10 godina zatvora. Osuđena su i četiri pripadnika tadašnje Jugoslavenske narodne armije (JNA), i to Miodrag Dimitrijević na 10 godina, Darko Perić i Radovan Vlajković na po pet godina i Radisav Josipović na četiri godine. Osuđeni su i tadašnji pripadnici paravojne postrojbe 'Dušan Silni': Jovan Dimitrijević i Saša Stojanović na po osam godina, Dragan Bačić i Aleksandar Nikolaidis po šest, Zoran Kosijer na devet, a Petronije Stevanović na 14 godina zatvora.

Presudom Županijskog suda u Karlovcu broj K-16/00-117 od 23. siječnja 2001. godine, opt. Spaso Đukić proglašen je krivim što je u drugoj polovici 1991., od kolovoza, kao jedan od vodećih pripadnika srpskih paravojskih formacija - sa nazivom "vojvoda", sudjelovao u napadima na hrvatske stanovnike Široke Kule, Vukave i Orešković Gaja, pucao iz automatske puške po kućama Hrvata, prijeteći im likvidacijom ako ne napuste svoje domove, sve u cilju kako bi hrvatsko stanovništvo zastrašio i prisilio na bijeg, tako da je zbog ranijih smrtnih stradavanja više osoba i navedenih prijetnji hrvatski živalj u strahu za svoj život napustio kuće i imanja, da bi zatim optuženik iz kuća, gospodarskih zgrada i imanja iz zaseoka Vukave i Orešković Gaja uzimao i odvezio građevinski materijal, namještaj, predmete bijele tehnike, poljoprivredne strojeve, stoku i razne druge stvari. Izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 5 godina. Ujedno je Županijsko državo odvjetništvo u Gospiću podiglo optužnicu i pokrenulo istragu za zločine počinjene u Širokoj Kuli koji nisu obuhvaćeni u navedenim presudama¹⁶.

- **14.10.1991. - zločin u Sotinu (Vukovar)** - između 14. i 20. listopada 1991. godine srpske su vojne postrojbe nakon okupacije Sotina veći broj nesrpskih mještana nasilno odvele iz svojih domova, a potom u logor u Negoslavcima gdje su bili podvrgnuti zlostavljanjima i ispitivanjima. Nakon toga odvedeni su u logore u Srbiji, najviše u Begejce. Preostale Hrvate u Sotinu okupatori su držali u pritvoru, radnim logorima, tjeroali na prinudni rad i postupno ih ubijali. Njih 13 ubijeno je uoči protjerivanja, a ostali su protjerani 27. prosinca. Ukupno su u Sotinu nestale i nasilno odvedene 43 osobe, a za tijelima brojnih ubijenih se još traga.

Dana 26. lipnja 2015. godine Vijeće Odjeljenja za ratne zločine, Višeg suda u Beogradu je objavilo prvostupanjsku nepravomoćnu presudu, kojom su okr. suradnik Žarko Milošević i okr. Dragan Mitrović proglašeni krivima da su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Okr. Žarko Milošević je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 9 godina, okr. Dragan Mitrović osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

- **16.10.1991. - zločin u selu Bukovac (Perušić)** – u dvije obiteljske kuće usmrćeno je sedmero hrvatskih civila. Žrtve sela Bukovac Perušićki: podaci preuzeti iz zapisnika o vanjskom pregledu tijela od 16.10.1991.; Manda Hećimović, rođ. 1915., Mile Hećimović, 02.11.1952., Joso Hećimović, 16.08.1948., Ivan Hećimović, 03.06.1946., Marija Pocrnić, 25.05.1903., Mile Pocrić, 01.10.1931., Ana Pocrnić, 15.09.1926.

Za navedeni zločin podnesena je kaznena prijava Policijske uprave Ličko-senjske 28.12.1991. zbog kaznenog djela ubojstva (čl. 35 KZRH) protiv Bogdana Gruičića i Čede Budisavljevića. Djeca ubijenih roditelja u ovom zločinu zbog nedjelotvorne istrage (pravo na život) podnijela su zahtjev Europskom sudu za ljudska prava (zahtjev br. 29823/13). Dana 9. travnja 2015. g. Europski sud za ljudska prava donio je presudu¹⁷ kojom je utvrdio podnositeljicama zahtjeva nisu povrijeđena konvencijska prava te da je država poštivala pozitivnu obvezu iz čl. 2. Konvencije i provela učinkovitu istragu ubojstva njihovih bliskih srodnika koje se dogodilo u listopadu 1991. godine u selu Bukovac kraj Gospića. Naime, hrvatske vlasti poduzele su različite korake u istrazi slijedom pisama koje je podnositeljici uputio D.P., uključujući traženje pravne pomoći od Srbije, ali nisu mogle potvrditi navode iz pisma odgovarajućim dokazima. S tim u vezi, Sud je istaknuo da smatra nepotrebnim ispitati jesu li hrvatske vlasti bile dužne zatražiti od Srbije da preuzme kazneni progon za ubojstva srodnika podnositeljica, budući da su podnositeljice same mogle podnijeti kaznenu prijavu Tužilaštvu za ratne zločine Srbije koje ima nadležnost za postupanje u slučajevima teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava bilo gdje na području bivše Jugoslavije. U konačnici, podnositeljice su mogle podnijeti i zahtjev Europskom sudu protiv Srbije.

- **16.10.1991 – Novo Selo Glinsko (Glina)** – Od ukupno 32 žrtve usmrćene u Novom Selu Glinskom, 24-ero je civila, od kojih je većina usmrćena tijekom listopada 1991., a njihove kuće i gospodarski objekti su spaljeni. Okolnosti ovog zločina do danas nisu u potpunosti razjašnjene, no poznata je činjenica da nitko od zatečenih stanovnika u selu nije preživio. Žrtve zločina u većem su broju žene, njih 17, među kojima i jedna 15-godišnja djevojčica. Deset ubijenih civila/ki bilo je u

¹⁶ <http://www.dorh.hr/ZupanijskoDrzavnoOdvjetnistvoUGospicu>

¹⁷ [http://sljeme.usud.hr/usud/prakES.nsf/94b579567876f9fcc1256965002d1bf4/e59ed4e20c1a916fc1257bf0004886ce/\\$FILE/Nje%20C5%BEi%20C4%87%20i%20C5%A0timac%20protiv%20Hrvatske,%20presuda.pdf](http://sljeme.usud.hr/usud/prakES.nsf/94b579567876f9fcc1256965002d1bf4/e59ed4e20c1a916fc1257bf0004886ce/$FILE/Nje%20C5%BEi%20C4%87%20i%20C5%A0timac%20protiv%20Hrvatske,%20presuda.pdf)

dobi od oko 80 i više godina. Posmrtni ostaci naknadno identificiranih novoselčana/ki položeni su u zajedničku grobnicu u Novom Selu Glinskom, a prema posljednjim informacijama, još uvijek se traga za posmrtnim ostacima najmanje 20 osoba.

Županijsko državno odvjetništvo u Sisku je 04. kolovoza 2010. (K-DO-2/07) za zločine počinjene na području općine Glina podiglo optužnicu protiv pet osoba zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika. Okrivljenici se terete kao zapovjednici; za izdavanje naredbi za napade na pojedina mjesta u općini Glina te za propuštanje sprječavanja počinjenja zločina te sankcioniranje istih¹⁸. Svi okrivljenici danas prebivaju u Republici Srbiji, svima je putem međunarodne pravne pomoći dostavljena optužnica i tijekom istrage dali su svoju obranu pred Vijećem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu. Prema informacijama iz medija, tijekom lipnja 2015. uhićen je Mile Paspalj, jedan od optuženika¹⁹.

- **16.10.1991. - zločin u Gospiću** – od 16. do 18.10.1991. hrvatski vojnici pod zapovjedništvom Mirka Norca i Tihomira Oreškovića ubili su ukupno 50 civila (24 srpske nacionalnosti) na lokacijama Lipova Glavica i Pazarište.

Dana 24. ožujka 2003. presudom Županijskog suda u Rijeci prvooptuženi Tihomir Orešković proglašen je krivim i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 15 godina, trećeoptuženi Stjepan Grandić proglašen je krivim i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 10 godina, četvrtooptuženi Mirko Norac Kevo proglašen je krivim i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 12 godina, drugooptuženi Ivica Rožić oslobođen je optužbe, a prema petooptuženom Milanu Čaniću optužba je odbijena, jer je u odnosu na njega 13. ožujka 2003. tužitelj odustao od optužbe). VSRH je na sjednici vijeća održanoj 31. svibnja i 1. i 2. lipnja 2004. potvrdio presudu suda prvog stupnja.

Žrtve navedene u presudi: - uhićeni civili: Simo Kljajić, Branko Štulić, Radovan Barać, Dane Bulj, Nikola Gajić, Bogdan Šuput, Radojka Diklić, Dušanka Vraneš, Đorđe i Mirjana Kalanj, Miloš i Mileva Orlović, Milan, Anđelka i Mirjana Pantelić, Branko Kuzmanović, Borislav Marić, Radmila Stanić, Stanko Smiljanić, Borka Vraneš, Petar Lazić, Željko Mrkić, Ljubica Trifunović, Mićo Pejnović, Sofija Lončar, Nebojša Trešnjić, Pantelija Radić, Danica Barać, Mile Čubelić, Gojko Hinić, Milan Smiljanić, Milica Krajnović, Ljubica Panjević, Janko Pavlica, Marica Đukić, Petar Svilar, Nikola Serdar, Dragan Rakić, Gojko Radmanović, Milica Radmanović, Mica i Boja Potkonjak, Nikola Stojanović, Vaso Jelinić, Branko Draganić, Luka Šulentić, Andrija Mileusnić, Stojanka Borić sa sinom, Nikola Ivanišević, Boško Tomičić te još neke NN osobe - od njih pušteni Luka Šulentić, Andrija Mileusnić i Stojanka Borić sa sinom; a potom dana 17. listopada 1991. ubijeni na lokalitetu plantaži borova "Žitnik" (Pazarište): najmanje 10 osoba, među kojima su zasigurno bili: Boško Tomičić, Nikola Ivanišević i Milica Radmanović; dana 18. listopada ubijeni na lokalitetu "Lipova Glavica" kod Perušića: preostali uhićeni civili, među kojima su bili Simo Kljajić, Branko Štulić, Radovan Barać, Dane Bulj, Nikola Gajić, Bogdan Šuput, Radojka Diklić, Dušanka Vraneš, Đorđe i Mirjana Kalanj, Miloš i Mileva Orlović, Milan Pantelić, Branko Kuzmanović, Radmila Stanić, Stanko Smiljanić, Borka Vraneš, Petar Lazić, Željko Mrkić, Ljubica Trifunović, Mićo Pejnović, Sofija Lončar i ostali neidentificirani civili.²⁰

- **17.10.1991. - zločin u selu Karanac** – srpske paravojne snage zarobile, mučile i na napuštenoj farmi Sudaraš ubile 4 civila hrvatske nacionalnosti (otac i trojica sinova). Tijela su im masakrirana. Tijekom okupacije Baranje u Karancu je ubijeno još 12 civila, ukupno 16 osoba. Nakon podnijete kaznen prijave srodnika ubijenih pokrenut je kazneni progon, koji se prema navodima iz medija i dalje vodi protiv nepoznatih počinitelja.²¹

¹⁸ Naredili sebi podčinjenim postrojbama napade na sela nastanjena pretežito hrvatskim pučanstvom, te nakon izvršenih napada, iako su znali za počinjene zločine nad civilnim pučanstvom (usmrćenjem trideset dvije civilne osobe u Novom Selu Glinskom u listopadu 1991., sedam civilnih osoba u Marin Brodu u listopadu 1991., tri civilne osobe u Gornjim i Donjim Jamama 03. listopada 1991., dvije civilne osobe u Desnom Degoju 03. listopada 1991., jedne civilne osobe u Ilovačku 04. listopada 1991., jedne civilne osobe u Maloj Solini 20. listopada 1991., te da su krajem rujna i početkom listopada 1991. godine spaljena sela Donji i Gornji Viduševac i Donji i Gornji Selkovac i uništena crkva Sv. Franje Ksaverskog u Gornjem Viduševcu.....) nisu poduzeli ništa da se takva nedopuštena postupanja spriječe, suzbiju i kazne, time pristajući da podređene postrojbe nastave s takvim radnjama i njihovim posljedicama.

¹⁹ <http://www.vecernji.hr/crna-kronika/mile-paspalj-uhicen-zbog-ratnog-zlocina-u-glinskom-novom-selu-1010765>

²⁰ <http://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-gospi%C4%87u.html>

²¹ <http://www.hkv.hr/domovini/domovinski-rat/1459-zaboravljene-hrvatske-rtve-karanac-beli-manastir.html>

- **20-21. 10.1991. - zločin u Ličkom Osiku** - srpske paravojne snage zarobile, mučile i ubile peteročlanu obitelj Rakić. Tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije podnijelo je zahtjev za provođenjem istrage protiv šest osoba, no s obzirom da su dvije osobe nedostupne tijelima progona Republike Srbije, protiv njih je istraga u prekidu. Optužnica tereti Čedu Budisavljevića, Mirka Malinovića, Milana Bogunovića i Bogdana Grujića da su, zbog sumnje da posjeduju radio stanicu i da surađuju sa hrvatskim postrojbama, lišili slobode Maneta Rakića, njegove sinove Dragana i Milovana i kćerku Radmilu, potom ih lišili života tako što su im vezali ruke i zatvorili usta ljepljivom trakom, uveli ih u kombi vozilo i prevezli do jame "Golubnjača", tamo ih ubili hicima iz vatrenog oružja i bacili u jamu, a Luciju Rakić, suprugu Maneta Rakića, ubili hicima iz vatrenog oružja, poslije čega su optuženici Budisavljević, Malinović i Bogunović zapalili njeno tijelo i vikendicu u kojoj je boravila, u mjestu Široka Kula.

Dana 04. listopada 2010. godine pred Višim sudom u Beogradu započela je glavna rasprava u postupku protiv četvorice bivših pripadnika milicije tzv. SAO Krajine, optuženih da su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva - ubojstvom peteročlane obitelji Rakić u Ličkom Osiku u listopadu 1991. godine. Dana 14. ožujka 2011. sva četvorica optuženika proglašena su krivima. Svaki je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 12 godina. Apelacioni sud u Beogradu je u studenom 2011. ukinuo presudu od 14. ožujka 2011. i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Dana 16. ožujka 2012. objavljena je prvostupanjska presuda kojom su optuženici ponovno proglašeni krivima, te je optuženima Čedi Budisavljeviću i Mirku Malinoviću izrečena ponovo kazna od 12 godina zatvora, a Milanu Bogunoviću i Bogdanu Grujiću je smanjena sa 12 na deset godina²².

- **21.10.1991. - zločin u Baćinu, Cerovljani (Dubica)** – srpske paravojne snage ubile najmanje 56 hrvatskih civila iz Baćina i Cerovljana na jednoj lokaciji, a još 54 iz Dubice i Baćina na drugoj.

Dana 11. ožujka 2013. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Rijeci je osudilo Branka Dmitrovića na 15 godina, Slobodana Borojevića na 15 godina, Milinka Janjetovića na 20 godina, Momčila Kovačevića na 20 godina, Stevu Radunovića na 20 godina, Veljka Radunovića na 20 godina i Stevana Dodoša na 15 godina. Osuđeni nisu dostupni hrvatskom pravosuđu. Nakon izmjene pravne kvalifikacije u oružanu pobunu optužba za Katicu Pekić i Marina Krivošića je odbijena. Sudsko vijeće visinu dosuđene kazne obrazlaže brojem žrtava, njihovom ranjivošću te načinom izvršenja zločina i nedostatkom pijeteta. Ubijeno je najmanje 76 starijih osoba. Utvrđeno je da su neka tijela ubijenih ležala na Skelištu i do 15 dana kao i da su stražari čuvali lokaciju do 1992. godine.²³

²² <http://www.documenta.hr/hr/zlo%C4%8Din-u-li%C4%8Dkom-osiku.html>

²³ Za sadržaj izvještaja isključivo su odgovorne organizacije izdavači te on ni na koji način ne predstavlja službene stavove donatora. Ovaj izvještaj je nastao u sklopu projekta 'Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava', uz financijsku podršku Fondova Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške za organizacije civilnoga društva, čiji je provoditelj za Republiku Hrvatsku Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.